

Brunšmid J., Kubitschek W., *Bericht über eine Reise in die Gegend zwischen Esseg und Mitrovica*, AEM IV, Wien 1880, 109; Brunšmid J., *Kameni spomenici Hrvatskoga narodnoga muzeja u Zagrebu*, VHAD n. s. XI, Zagreb 1910–1911, 119, No. 740; Вулић Н., *Срем у најстарије доба*, Гласник ИДНС III, 1, Sremski Karlovcі 1930, 4; Вулић Н., *Војводина у римско доба*, Војводина I, Нови Сад 1939, 69; Гарашанин М. и Д., *Археолошка налазишта у Србији*, Београд 1951, 226; Брукнер О., *Жировац, Рума – римски пут*, AP 23, Београд 1982, 95–97, Т. XLV; Dautova-Ruševljan V., *Rimska kamena plastika u jugoslovenskom delu provincije Donje Panonije*, Novi Sad 1983, br. 104; Брукнер О., *Домородачка насеља*, Археолошка истраживања дуж аутопута кроз Срем, Нови Сад 1995, 100; Брукнер О., *Римска насеља и виле рустике*, Археолошка истраживања дуж аутопута кроз Срем, Нови Сад 1995, 138; Поповић Д., *Археолошко наслеђе на тлу Руме и шире околине*, Зборник Завичајни музеј Рума I, Рума 1997, 17.

Hrtkovci

Na levoj obali Save, na periferiji sela Hrtkovaca, nalazi se višeslojno arheološko nalazište „Gomolava“, kulturno dobro заштићено 1950. godine, a kategorisano kao dobro od izuzetnog značaja 1990. godine. To je naselje tipa „tel“, na kome su otkriveni horizonti stanovanja iz kasnovinčanskog, eneolitskog, ranog bronzanog i гвозденог доба. Sistematska истраживања започета су 1953. године на „Gomolavi“, а настављена су с прекидима од 1979. до 2004. и у широј околини овог налазишта.

Na „Gomolavi“ je otkriven stambeni horizont iz I veka s kućama građenim od pletera i lepa, keramičkim pećima i jamama sa bogatim autohtonim materijalom i italiskim importom. Keramička proizvodnja odlikuje se rimskoprovincijskim formama iz I i II veka. U kasnolatenskom stambenom horizontu otkrivena je ostava republikanskog novca datovana oko 10. godine pre n. e. Od I veka domaće stanovništvo pod uticajem rimske kulture proširuje

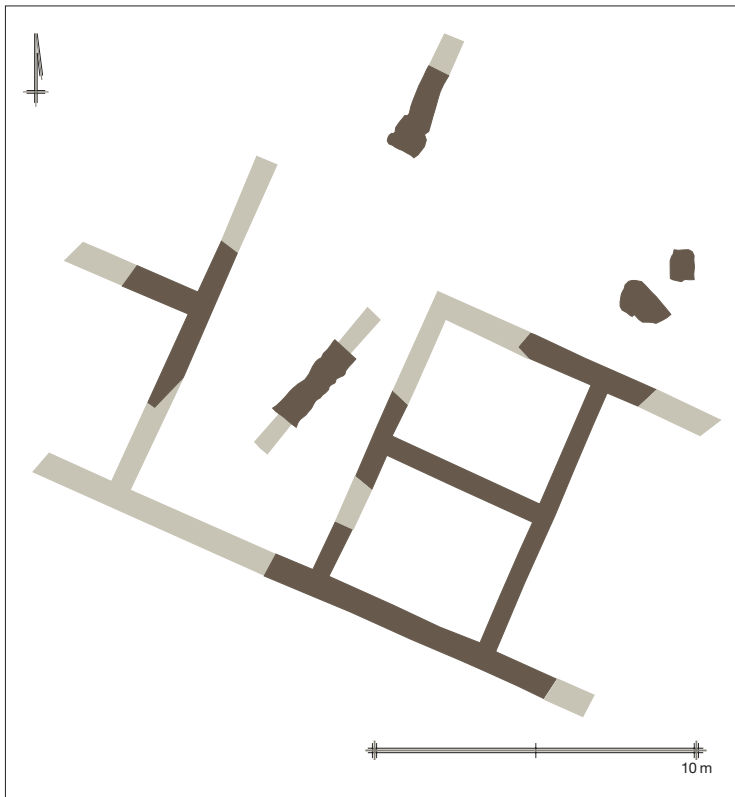
On the left bank of the Sava, on the outskirts of the village Hrtkovci, stands a multi-layered archeological site “Gomolava”, a cultural good placed under protection in 1950, and accorded the status of a good of great importance in 1990. It is a tell settlement with occupations from the Late Vinča, Eneolithic, the Early Bronze and the Iron Age. Systematic excavations began in 1953 at “Gomolava” and continued, with interruptions from 1979 to 2004 in the wider area of the site.

At “Gomolava” a residential horizon from the 1st century was recorded, with houses built from mud and straw, ceramic kilns and pits containing rich native finds and Italic import. Pottery production is characterized by Roman provincial forms from the 1st–2nd centuries. The Late La Tène occupation yielded a cache of republic coins dating from about the year 10 BC. From the 1st century local population under the Roman influence extends the

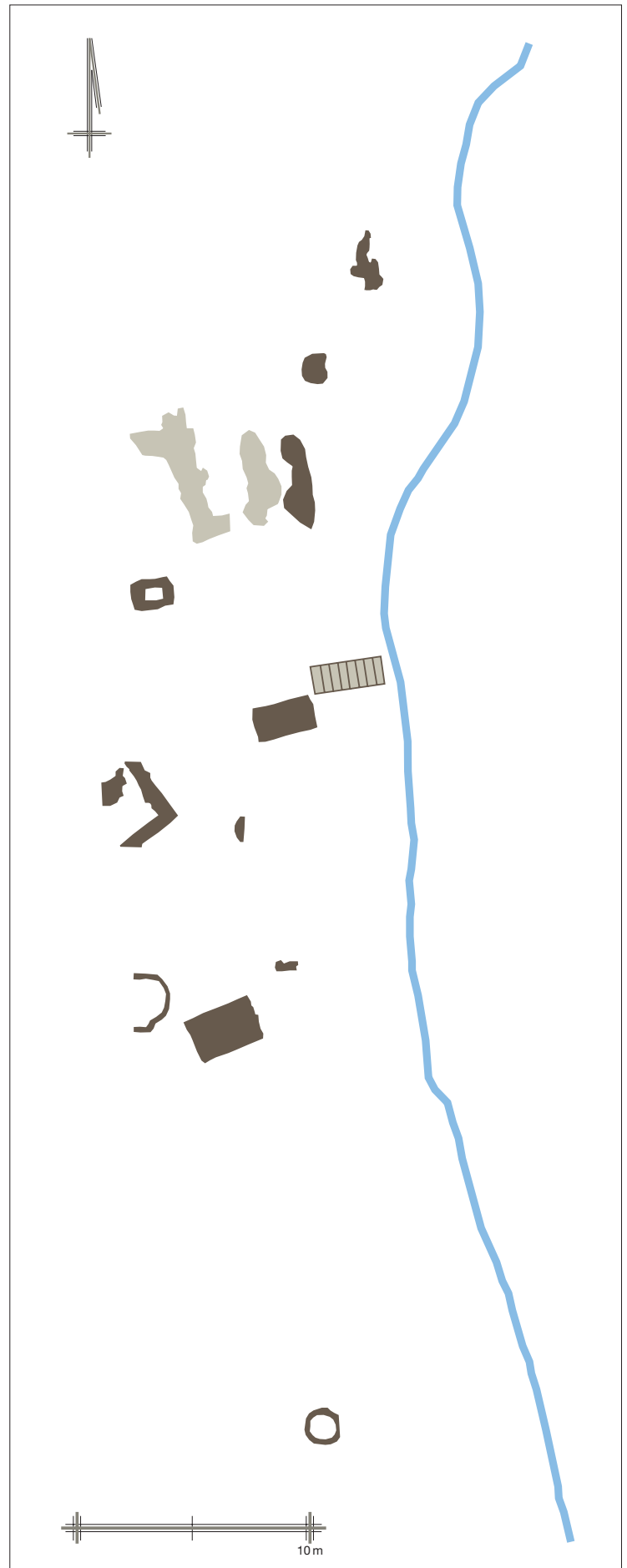

Arheološko
nalazište
„Gomolava“
u Hrtkovcima

Archeological
site “Gomolava”
in Hrtkovci

Kompleks vile rustike – deo građevine na nalazištu „Vranj“ u Hrtkovcima
The complex of a villa rustica – part of a building at the site “Vranj” in Hrtkovci

Situacioni plan kasnoantičke nekropole u Hrtkovcima
The layout of the late Roman necropolis in Hrtkovci

Potok Vranj i potes sa kompleksom vile rustike u Hrtkovcima / The stream of Vranj and the site with the villa rustica complex in Hrtkovci

naselje istočno i južno od prvobitno tradicionalnog staništa na „Gomolavi“, zapravo koristi široku ravnicu u zaleđu Save presečenu manjim potokom Vranj, na potesima koji su danas poznati kao „Vranj“ i „Krčevine“. U I i II veku naselje ima privredni karakter. O tome svedoče brojne peći za izradu keramičkih proizvoda, amfora, cediljki, pitosa i vodovodnih cevi, i jame koje su bile u funkciji ove proizvodnje. U III i IV veku već potpuno romanizovano stanovništvo živi i privređuje u objektima zidanim od opeke i kamena vezivanih krečnim malterom (villa rustica). Osnovna privredna delatnost, izrada keramičkih proizvoda, omogućena kvalitetnim prirodnim sirovinama i blizinom vode, ostaje ista, a zabeleženi su brojni tragovi metalurške obrade i zanatske izrade metalnih predmeta.

U Hrtkovcima je jedno od retkih nalazišta iz rimskog perioda gde je pored kontinuiteta naseljavanja otkriven i istražen kontinuitet sahranjivanja. Otkriveni su grobovi sa spaljenim ostacima u keramičkim urnama i priložima, uglavnom u zoni gde su bile keramičke peći. Severoistočno od praistorijskog „tela“ uz obalu Save i duž uzvišene grede na kojoj je danas ul. Lole Ribara istražena je nekropola iz III–IV veka. Sahranjivanje je obavljano skeletno u grobnim jamama i u zidanim grobnicama od opeka s krovom na dve vode i sa bačvastim svodom. Prilozi uz pokojnike bili su brojni i karakteristični za kasnoantički period. U jednoj rimskoj grobnici otkriven je skeletni pokojnik sa tipičnim germanskim predmetima: bikoničnim sudom i refleksnim lukom, što pokazuje da je rimsko naselje stradalo u V veku.

settlement to the east and to the south from the original traditional settlement at “Gomolava”. The settlement spread across a wide plain in the rear of the Sava, bisected with the stream Vranj, at sites today known as “Vranj” and “Krčevine”. In the 1st and the 2nd centuries, the settlement was of economic nature. This is indicated by numerous pottery kilns, amphorae, sieves, pithoi and water pipes as well as the pits serving the production. In the 3rd and the 4th century completely Romanized population lived and worked in brick and stone built structures bound by lime mortar (villa rustica). The main economic activity, pottery making, favoured by the abundance of high quality natural materials and water, remained the same. Numerous traces of metal working and metal crafts were recorded. In Hrtkovci stands one of the rare sites from the Roman period where both the continuity of settling and the continuity of burials was recorded. Graves with burnt remains in ceramic urns and offerings were found, mostly in the area where pottery kilns stood. To the northeast of the prehistoric tell settlement on the bank of the Sava and along the elevated ledge where today lies the Lola Ribar Street, a necropolis dated to the 3rd–4th centuries was recorded. Burial was skeletal, in grave pits and brick built tombs with gabled roofs and barrel shaped ceilings. Grave offerings were numerous, characteristic for Late Roman period. A skeleton was found in a Roman tomb, accompanied with typically Germanic objects: a bi-conic vessel and a reflex arch, attesting to the fact that the Roman settlement was destroyed in the 5th century.